

A 829

ZMKA. TUD. KÖNYVTÁR

ARCHIVUM

A katoná. 1569

Kötelességei és jogai.
A háború okai és célja.

2125

Bécs 1916.

A cs. és kir. hadügyminisztérium kiadása.

M. kir.
honv. központi

Muz 461

A katona.

Kötelességei és jogai.
A háború okai és célja.

Bécs 1916.

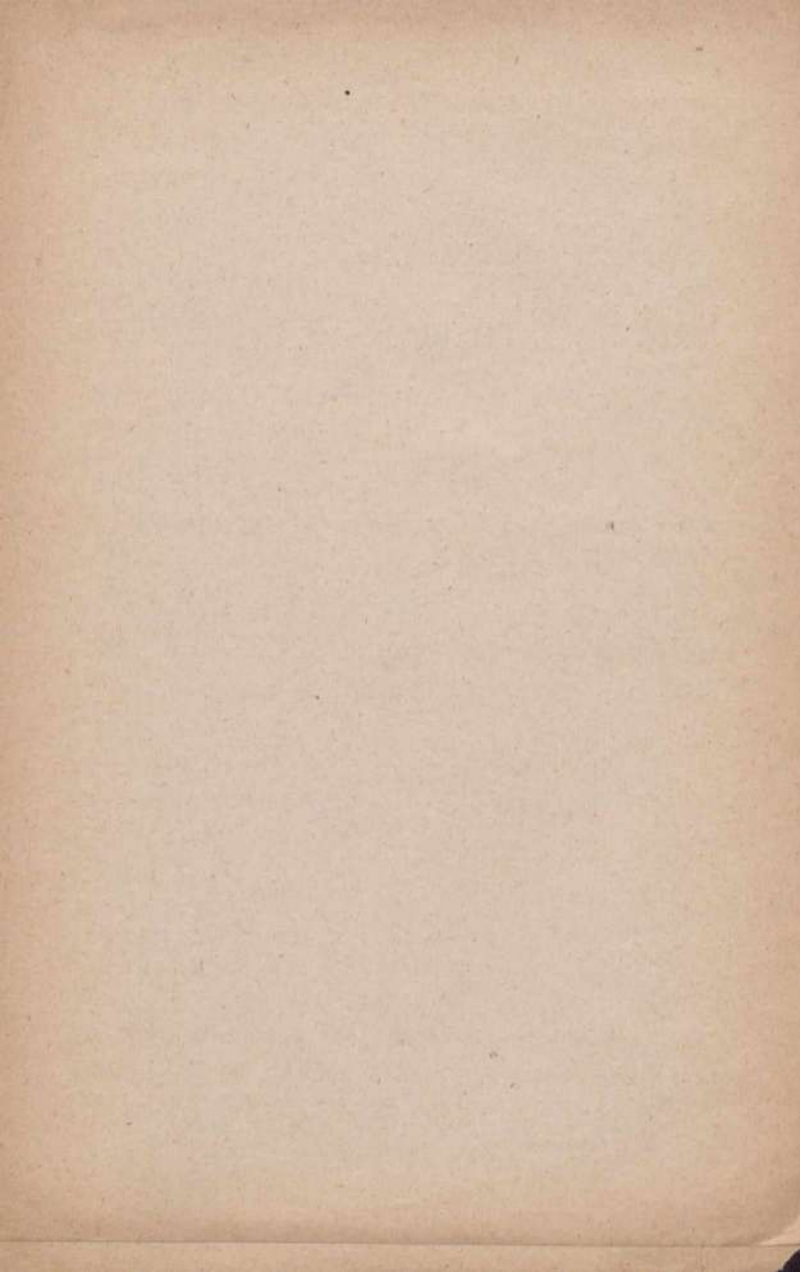
A cs. és kir. hadügyminisztérium kiadásá.

Német eredetiből fordították Streffleur katonai lapja
(Tábori Újság) szerkesztőségében Dr. Lukáts Kálmán
és Dr. Nagy Dénes egyéves önkéntes szakaszvezetők.

Tartalom.

Bevezetés	5
A háború oka és célja	7
A katona általános kötelességei	11
Magatartás a harcban (a támadás; a védelem; felderítés, biztosítás és összekötés)	16
Egészségápolás	25
A legfontosabb háborús cikkelyek (szökés; önesonkítás; gyávaság; kötelességmulasztás őrszolgálatban)	27
Kitüntetések	30

Bevezetés.

Ausztria-Magyarország immár két esztendeje kemény harcot vív hatalmas és számos ellensége ellen.

Északon az orosz cár nagy seregei, délen a vele szövetséges szerbek és montenegróiak hadai közeledtek országaink határaihoz, erőszakkal akartak eltépni virágzó területeket hazánktól.

Ausztria-Magyarországot szét kell morzsolni — ez volt ellenségeink zászlóira írva.

A német birodalom — maga is megtámadva a franciák, angolok és belgák hadaitól — szövetségi esküjéhez hiven oldalunkra állott.

De hol maradt a hármasszövetség harmadik tagja, az olasz királyság?

Legnehezebb harcaink idején megszegte a hűség szent esküjét s a hihetetlen valóra vált: Olaszország hadat üzent nekünk!

Katonák!

Ha visszanezünk az elmúlt két év nehéz harcaira és nagy eredményeire, minden harcos keblét örömmel és büszkeségnek kell eltöltenie.

Csak Istenben való állhatatos bizalmunknak, az összes tábornokok és tisztek kitűnő és céltudatos vezetésének, valamint minden egyes katona szemé-

lyes vitézségének köszönhető, hogy hazánk erősen és hatalmasan áll. Súlyos volt bár az áldozat, de nem hoztuk hiába.

Még nem vagyunk egészen a célnál! Ellen-ségeink még mindig azt hiszik, hogy ha a legalá-valóbb eszközökkel is, de meg tudják törni az osztrák-magyar harcosok szívósságát és vitézségét. De ez a hitük téves! Szilárdan és hűségesen tekintünk fel fenkölt legfőbb Hadurunkra, forrón szeretett császárunkra és királyunkra. Emlékezve szent esküinkre, melyet tettünk, vitézül és férfiasan fogunk harcolni, vérrel megvett babérainkat mindig frissen fogjuk megőrizni s igaz ügyünket rendit-hetetlen szilárdsággal fogjuk győzelemre vinni szeretett hazánk üdvére.

Isten minket úgy segítjen!

A háború oka és célja.

Fenkölt és szeretett uralkodónk békeszeretétét mindenki ismeri. Csak alattvalói boldogulására gondolva s jól tudva, hogy egyedül a szakadatlan békés munka hozhat a polgároknak virágzást és megelégedést, mindig arra igyekezett, hogy a szomszédos államokkal békében és egyetértésben éljünk. Ugyanez a törekvés uralkodott Németországban is.

De Ausztria-Magyarország és Németország hatalmas fellendülését megirigyelték ellenségei s az irigység nem hagyott nekik nyugtot. Félték a két, szoros szövetségben álló ország mindinkább gyarapodó hatalmától; okokat kerestek, hogy bennünket háborúra kényszerítsenek s bizva óriási túlerejükben, meg akartak semmisíteni bennünket.

De Ausztria-Magyarországot és Németországot semmivel se lehetett megtevesztetni. Erejük tudatában mindketten arra törekedtek, hogy a békét megőrizzék.

Oroszország, Franciaország és Anglia azonban szilárdan el voltak határozva a háborúra s a leggyalázatosabb eszközhöz, a gyáva orgyilkossághoz folyamodtak, hogy a háborút ránk kényszerítsék.

Szerbiának kellett eszközükké lennie, szerb gyilkosok voltak azok, a kik fenséges trónörökösünket és feleségét gyáva és álnok módon megölték.

Ausztria-Magyarországnak most már kardjához kellett nyúlnia, mert e szörnyű bűn szigorú megtorlást követelt s a kért elégtételt nem adták meg nekünk.

A vizsgálat kétséget kizárólag megállapította a szerb kormánynak ama terveit is, hogy Ausztria-Magyarország költségére nagyszerb birodalmat alapít. A trónörökös-pár meggyilkolása csupán külső alkalom volt a kitűzött cél elérésére.

De alighogy megizentük Szerbiának a háborút, Oroszország, Franciaország és Anglia már is nekünk és hű szövetségeseinknek rontottak. Montenegró, Belgium és Japán csatlakoztak hozzájuk.

Ausztria-Magyarországot és Németországot hatalmas és sok ellenség vette körül.

De a két szövetséges birodalom egy pillanatig sem ingott meg.

Eddig győzött az igazság ügye s mindig is így lesz minden időkbén. Harmadik szövetséges társunktól, az olasz királyságtól cserben hagyva, a központi hatalmaknak, csupán Törökországtól támogatva, fel kellett venniök az egyenlőtlen harcot. De a nagy túlerő ellen vívott változatos harcokban kitűnt, hogy lelki erőben s katonai erényekben mi vagyunk gazdagabbak. Ellenségeink ügye napról-napra rosszabbodott s minden eszközzel azon igyekeztek, hogy nagy ígéretekkel új barátokat szerezzenek.

S akadt áruló. Olaszország, 30 éven át szövetséges társunk, az egész világ ámulatára megszegte a hűséget s hátba támadt bennünket. Új ellenségünk azt hitte, hogy könnyű játéka lesz. Azt hitte, hogy friss csapatai könnyen benyomulhatnak hazánkba s akkor majd Bécsben diktálják nekünk a lealázó békét. De másként történt. Már több

mint egy esztendeje támadnak az olaszok óriási áldozatokkal állásaink ellen, de határaink hős védőit egy lépéssel se tudták hátrább szorítani. Valóságos istenitélet példáját látjuk.

Az új ellenség beavatkozása fegyvereink sikereit semmi képen sem befolyásolta, azokat megakadályozni nem volt képes. Ausztria-Magyarország és Németország szövetséges seregei feltartóztatlanul nyomultak előre s megszállták Oroszország és Franciaország nagy területeit, míg Angliának a tengeren okoztak súlyos károkat. Elfoglalták Belgiumot s teljesen megsemmisítették Szerbia és Montenegró királyságokat. Itt vitéz segítő társuk volt a bolgár hadsereg. Albánia nagy részének megszállása által uralmunk az Adrián lényegesen megszilárdult s ez Olaszországot súlyosan sújtotta. Isten keze segítette fegyvereinket.

A nagy háború minden erőnket igénybe veszi s még továbbra is szüksége lesz rájuk. Ellenségeink minden eszközt megpróbálnak, hogy a hadi szerencsét zászlóikhoz szegődtessék. Fáradozásaik hiábavalók. Bárhol és bármikor próbálkoznak is, mindenütt hős katonáinkra fognak találni, a kik sem támadásban, sem védelemben soha nem csüggednek. Ki kell tartanunk s ki fogunk tartani mindvégig. Ausztria-Magyarország sok hős fiának vére nem omlott hiába. Eddigi nagy sikereinket újabb győzelmekkel akarjuk szaporítani. Nem akarunk előbb megnyugodni, míg összes ellenségeink meg nem győződtek, hogy Ausztria-Magyarország és Németország verhetetlenek.

Katonák! Gondoljatok mindig arra, hogy a béke áldásai csak a győzőnek válnak javára s hogy ti gyermekeitek és unokáitok sorsáért harcoltok. Legyetek továbbra is méltóak apáitokhoz s mindazokhoz, a kik e nagy küzdelemben

elestek Istenért, császáráért, királyért és hazáért. **Mindannyiunk felett a győzelem szilárd akaratának kell uralkodnia. Istennek és császárunknak és királyunknak ünnepélyesen megfogadjuk, hogy vitézül és rendíthetetlenül kitartunk a háború nagy, győzelmes végéig.**

Isten velünk van!

A katona általános kötelességei.

Minden katonát a legnagyobb kötelességtudásnak kell eltöltenie. Gondoljon mindig **esküjére**, melyet császárajának és királyának fogadott. Az összes katonák derék és vitéz viselkedésétől függ a haza üdve. Ellenségünk kereskedelmünk és iparunk megsemmisítését, szántóink és mezőink elpusztítását tervezi; szegénységbe akar dönteni bennünket!

Ezt megakadályozni minden egyes katona szent kötelessége. Ennek módja pedig **az ellenség legyőzése**. Eddig győzők maradtunk s azoknak kell lennünk a jövőben is.

De ehhez szükséges, hogy minden katona minden helyzetben s még a legnehezebb viszonyok között is feltétlenül s minden erejével ezen fáradozzék, a mennyiben fölötteseinek parancsait lelkiismeretesen teljesíti, soha meg nem inog a harcban s az ellenségnek a lehető legnagyobb kárt okozza. A kinek helyén van a szíve, az a legforróbb harcot is győzelmesen fogja megállni.

A kötelességei teljesítéséhez szükséges erőt a katona az Istenhez való imában, császára és királya iránti szeretetben s fölöttesei iránti sziklaszilárd bizalomban találja. Mindenki gondoljon mindig hazájára, drága otthonára és szeretteire, a kik lelkükben szüntelenül vele vannak s joggal örvendeznek, ha a kitüntetésekkel díszített katona egykoron majd hazatér. **Mindenki igyekezzék faluja büszkesége lenni!**

Természetes, hogy háborúban a nélkülözések és fáradalmak elkerülhetetlenek. De bármily nagy mértékben érik is a katonát, lelki ereje s Istenben való bizalma által mindig képes lesz elviselni azokat. Ezt már megmutatták mindazok, a kik részt vettek forró harcokban, hosszú menetekben s az ellenség üldözésében.

A katona **legfontosabb kötelessége, hogy minden parancsot** legpontosabban **teljesítsen**. Minden parancsot legjobb tudásunk szerint, lelkiismeretesen s — ha szükséges — minden erőnk megfeszítésével kell végrehajtanunk.

Egy látszólag nem fontos parancsnak felületes végrehajtása néha az egész csapatra végzetes következményekkel járhat. Ezért minden katonának azon kell igyekeznie, hogy a parancs teljesítése által ne csupán fölötte kivánságának tegyen eleget, hanem hogy elmondhassa önmaga előtt: **megtettem kötelességemet!**

Az **ellenség állandó megfigyelése** a katona különös kötelességei közé tartozik. Hareban és őrzőratban, a táborig őrségnél s mint fülelő őrszem, egy szóval minden alkalommal gondoljon a katona arra, hogy az ellenséget szeme előtt tartsa. Semminek se szabad figyelmét elkerülnie, s az is kötelessége, hogy minden megfigyelését azonnal közölje legközelebbi parancsnokával. Kis dolgok is igen fontosak lehetnek. Ezért **semmit se szabad figyelmen kívül hagynia**.

Minden katona tudja az **őrszolgálat fontosságát**. Epen ezt a szolgálatot már békében is nagyon szigorúan veszik; kötelességmulasztások az őrszolgálatban súlyos büntetéssel járnak.

De különös fontossága van az őrszolgálatnak a háborúban. A fülelő őrszolgálatát teljesítő vagy a táborig őrségnél

levő katonának az a nagy feladata van, hogy hátrább pihenő bajtársait a rajtaütésektől és meglepetésektől megóvja és őket minden fenyegető veszélyről kellő időben értesítse. Mily súlyos szemrehányásokat kellene tennie önmagának egész életén keresztül, ha hanyagsága által sikerülne egy ellenséges rajtaütés, sok derék bajtársa ezáltal életét veszítené vagy szégyenteljes fogságba jutna. Ezért legyetek hűséges örök, álljatok helyt szilárdan. Ma az egyik végzi a nehéz őrszolgálatot, holnap pihenhet s a másik fog örködni álma felett.

Nem kevésbé fontos az **őr szolgálata** a lőszer- és élelmiszerraktáraknál, hidaknál, alagutaknál, gyárépületeknél stb. Ellenségeink ez épületek elpusztítását akarják; de ha ez sikerül, akkor a lövészárokból levő katonának kell nélkülöznie. Az arcvonal mögött megakad a forgalom s a végtelenül fontos lőszer és élelem utánszállítása nem történhetik meg pontosan. Ezért az őr vállaira súlyos felelősség nehezedik. Tehát mindenki tartson ki hiven helyén s teljesítse lelkiismeretesen szolgálatát, mert különben rettentők lehetnek a következmények, melyeket a katonák ezreinek és szeretett hazájának elviselnie kell.

A gyalogosnak különös szeretettel és gonddal kell viseltetnie **puskája** iránt. **A puska a katona fő harci eszköze.** Mindig kifogástalanul tisztán kell azt tartania s mindennemű piszoktól megóvnia. Ha a puska tisztogatása, gondozása és kimélése háborúban nem is történhetik mindig oly pontosan, mint békében, mindamellett a puska legfontosabb részeinek, vagyis a závarzatnak és adogatónak kifogástalan működését és mozgását minden körülmények között biztosítani kell. A célgombot és irányzékat minden romlástól óvni kell. Ha ezek a feltételek nem teljesítetnek,

a katona nem képes az ellenségnek kellő mértékben károkat okozni. Ezért minden egyes katonának kötelessége, de egyúttal legéletbevágóbb érdeke is, hogy puskáját, minden helyzetben hű társát különösen gondozza és szeresse.

Ezért sohase feledkezzetek meg puskátokról!

Könnyű sebesülteknek puskájukat a tűzvonalból magukkal kell hozniok, különben bekötözetlenül visszaküldik őket.

A puskáért, a mit a sebesült szuronnyal együtt magával hoz, a tábori kórház **10 korona (szurony nélkül 8 korona) jutalmat** fizet ki neki.

Olyan sebesültek, a kik nem tudnak járni vagy nem tudják a puskát vinni, a szuronyt merőlegesen beszúrják a földbe, úgy hogy a puskatus felfelé áll s a fegyver könnyen megtalálható.

Minden embernek igyekeznie kell ellenséges fegyvereket és felszerelési tárgyakat gyűjteni és azokat beszállítani. De fel nem robbant tűzérségi lövedékekhez és kézi gránátokhoz nem kell hozzányúlni, hanem azokat be kell ásni. Ha ez nem lehetséges, a helyet feltűnően meg kell jelölni.

Minden összeszedett ellenséges puskáért a gyaloghadosztályparancsnokság **2 koronát** fizet.

Nagy szerenésétlenség a vitéz katonára nézve, ha hadifogságba jut. A szükség és a nélkülözések, melyek ott rá várnak, sokkal nagyobbak, mint a haretéren. Legtöbbször nyers és embertelen bánásmód jut részéül s álnok betegségek ezernyi katonát ragadnak el. Otthonától távol, ismeretlenül fekszik az idegen földben s szerető kéz nem ékesíti sírját virágokkal. Övéire nézve bizonyára fájdalmas tudat.

De a legvitézebb katonával is megeshetik, hogy hadifogságba jut. Ebben az esetben is mindig **emlékeznie**

kell szent esküjére. Egy olyan kérdésre sem szabad felelnie, mely bajtársainak és hazájának ártalmára válhat. Mert ez alávaló árulás lenne s az árulást még az ellenség is csak megvetéssel jutalmazza. Még súlyos fenyegetéseknek, minő az agyonlövés, sem szabad őt semmi körülmények között se rábirniok, hogy bárminő vallomást tegyen. Allhatatos hallgatása által csakis az ellenség becsülését fogja megszerezni magának.

A katona feletteseinek s a magasabb ranguaknak a hadifogságban is tisztelettel és engedelmességgel tartozik. A katona minden körülmények között katona marad.

Sebesületlenül hadifogságba került katonáknak a fogságból való visszatérésük után igazolniok kell magukat. Olyanoknak, a kik önhibájukon kívül kerültek fogságba, a felelősség nem esik nehezükre. De annál súlyosabb büntetések és jogi következmények várnak rá, ha kiderül, hogy a katona bűnös elfogatásában. Ezt neki s egész családjának súlyosan meg kell szenvednie. Azért jobb elesni becsületes harcban császáráért, királyért és hazáért, mint szégyenteljes fogságba kerülni.

Az ellenség erejéről, összeállításáról és terveiről szóló értesüléseknek igen nagy a fontosságuk. Ha az ellenség ez adatokat nem tudja megkapni a foglyoktól — s **ilyesmit egy fogolynak sem szabad elárulnia** — akkor más uton próbálkozik meg, nevezetesen **kémek** küldése által.

Ezek az emberek ravasz módon igyekeznek átjutni a mi vonalainkon s aztán kereskedőknak, kocsisoknak, parasztoknak öltözve, sőt néha saját hadseregünk egyenruhájában bujkálnak szerteszét. Odaférköznek a hiszékeny katonához, óvatos s látszólag teljesen ártatlan kérdéseket tesznek; a

feleletekből azután fontos következtetéseket vonhatnak. Ezért a katona olyan személyekkel szemben, a kiket nem ismer, legyen mindig tartózkodó és bizalmatlan. Ha pedig valamit gyanusnak talál, kötelessége arról legközelebbi fölöttesének, a legközelebbi parancsnokságnak vagy a legközelebbi őrségnek, esendőrségnek, rendőri hatóságnak jelentést tenni, hogy a gyanús egyént azonnal letartóztathassák.

Tisztjeitek vezetőitek a harcban. Ők azok, a kik a ti szükségleteikről is gondoskodnak. Mindig a ti javatokra gondolnak s a mennyire épen lehetséges, mindig azon igyekeznek, hogy helyzeteteken javítsanak. Ezért hálával és szeretettel, bizalommal és engedelmességgel tartoztok nekik. Egy csapat tisztnek nélkül vezetés hijján és veszve van. **Katonák! Engedelmeskedjete mindig feltétlen bizalommal tisztjeiteknek. Védjétek és tiszteljétek őket!**

Magatartás a harcban.

„A vitéz katona nem néz oldalt, nem néz hátra; csak arcélt ismer s ez ott van — a hol az ellenség.“

Egy ellenséges tábornoknak eme szavait az osztrák-magyar harcosnak is mindig szeme előtt kell tartania, mert nagy igazságot tartalmaznak. Mi magunk is sokszor bebizonyítottuk e mondás igazságát; katonáinkat az ellenség már számtalan esetben keményen szorongatta s erősen támadta. De a hidegvérűség és vitézség, őseinktől öröklött szerencsés tulajdonságaink, csaknem mindig győztesek maradtak.

S maradjon is ez mindig így!

A támadás.

Minden katona tisztában van azzal, hogy monarchiánk fenmaradásáért harcolunk. Sok ellenségünk megsemmisítésünket tervezte. Kitartásunknak sikerült két ellenségünket nehéz küzdelemben összezúznia, egyik ellenségünket határainkon feltartóztattuk s a másikat mélyen saját országába visszaszorítottuk.

E sikereket csakis támadásaink ellenállhatatlan erejének köszönhetjük; mert csak a támadás visz küzdelmeink céljához, minden ellenségünk legyőzéséhez.

Támadásban a katonának vitéznek, szívósnak, a győzelemben biztosnak kell lennie. Szilárdan kell hinnie, hogy a támadás sikerülni fog, a győzelem övé lesz. E győzelemben való hitnek rendíthetetlennek kell lennie. A támadás emeli erkölcsi erőnket, az ellenségét ellenben megtöri, s az szorongó szívvel látja, mint nyomulnak vitéz rajvonalaink állásaihoz mind közelebb és közelebb. Derék tűzértségünk heves tüzet zúdít rá, ezáltal súlyos veszteségeket szenved, tüzelése bizonytalanná lesz. Ez a mi támadásunkat nagyon megkönnyíti. Ennélfogva saját veszteségeink csekélyek, az ellenségei súlyosak. Ehez járul még saját gyalogságunk és gépfegyvereink jól irányzott tüzelése, mely az ellenségnek tetemes károkat okoz. Mert **minden töltést**, a mit a katona eltüzel, megfontolással kell kilőnie. Sohse felejtse el, hogy célt válasszon és az irányzékot helyesen beállítsa. **A lőszer** drága és nem szabad oktalanul eltüzelni. Elégnek kell lennie, mert a pótlás hareban nehéz.

Ha válságos pillanatok állnak be, a katona az elért állásban föltétlenül **kitartani** köteles. A visszamenésnél összehasonlíthatatlanul nagyobb veszteségeket szenvedünk,

mint az előnyomulásnál vagy az állásban való megmaradásnál. S az ellenségnek a küzdelmesen hódított területből egy lépésnyit sem szabad átengednünk. E veszélyes pillanatokot le kell küzdenünk; mert parancs nélkül a „vissza“ szó ismeretlen kell, hogy legyen az osztrák-magyar harcos előtt. **Csak egyet ismer: „előre“!**

A támadás fáradtságos munkáját a **roham** koronázza meg. Minden körülmények között végre kell azt hajtani, különben az egész támadás hiábavaló volt. S a roham rendesen könnyebb, mint gondolnánk. Az ellenség már súlyos veszteségeket szenvedett s drótakadályait ágyúzásunk elpusztította. Ellenállása már csak csekély lehet. **A rohamnak teljes erővel s egyszerre kell történnie. Minden katonának gyorsan be kell nyomulnia az ellenséges állásba s közelharcban annyi ellenséget kell levágnia, a mennyit csak lehet. E pillanatban a katonának kiméletlennek kell lennie.** Csakis az ellenség megsemmisítésére kell gondolnia, különben ő maga pusztul el. Minél több ellenfelét teszi harc képtelenné, annál nagyobb az érdeme. Ha az ellenség megfut az elfoglalt állásból, **tüzeléssel** kell üldözni azt. Minden terv nélkül utána futni azonban céltalan. Kitűnő puskáink gyorsabban és biztosabban utólérik a szaladó ellenséget, mint a legjobb futó. Jól irányzott, erőteljes tüzelés által az ellenségnek a legnagyobb károkat okozhatjuk, annál is inkább, mert nem védekezhetik. A szerencsésen végrehajtott roham utáni emelkedett érzés a katonának **egész életén át legszebb emléke marad!**

E háborúban katonáink már sok ezer fényes hőstettet vittek végbe. Minden ezred és minden zászlóalj katonái halálmegvetésének és férfias bátorságának számtalan példá-

ját ismeri. Az öregebb katonák ezekről sokat mesélhetnek fiatalabb bajtársaiknak. E kis könyvbe azonban a tér szűke miatt csak néhány példát vehettünk fel.

Példák:

Bäuml Károly a 11. gyalogezred 9. századának káplárja egy erdőrészt elleni rohamban különösen kitűntette magát. A reggeli szürkületben rajával támadásra indult az erdő ellen, melyből saját századunk előnyomulását erős oldaltűz alá vették, csodálatra méltó vitézséggel s rendkívüli ügyességgel elfoglalta az ellenséges állás előtti mocsaras árkot s elűzte az oroszokat oldalozó művükből. Aztán haladéktalanul csatlakozott a Hőrysznétől keletre fekvő magaslatok ellen indított általános támadáshoz. Arany vitézségi érem.

Hasslachher Zakariás a 4. osztr. Landwehr-gyalogezred 11. századának őrzetője csapatával halálmegvető bátorsággal megrohmozta a Porostyn magaslatot Lanczin közelében, aztán megfigyelő altisztként két napon és három éjjelen át biztosította jobb szárnyunkat, a mennyiben az ellenséges tűzben őrláncot állított fel s ezáltal az oroszok áttörését megakadályozta. A felajánlott leváltást azzal a megokolással utasította vissza, hogy addig nem akar távozni helyéről, míg a helyzet veszélyes. A Sadzavkától északra levő erdőben folyt üldözési harcok alatt az orosz állások elleni rohamnál az elsők egyike volt s midőn legénysége visszamaradt, egyedül tört az oroszokra; szuronytól megsebesült, de sebesülése ellenére még egyszer összeszedte embereit s sikerrel megrohmozta az ellenséges állást. Arany vitézségi érem.

A védelem.

Ha kedvezőtlen körülmények között számbelileg nagy túlerőben levő ellenséggel állunk szemben, okosan cselekszünk, ha egy ideig védelemre szorítkozunk, míg a sikeres támadás feltételei be nem állanak.

Ezenkívül fényes helyzetünk valamennyi hadszintéren dicsőséges hadseregünk egyes részeinek megengedi, hogy hódított területen megálljanak s az elért eredményeket védelemmel biztosítsák.

Nemcsak a támadásban, hanem a védelemben is fényesen beváltak az osztrák-magyar harcosok.

A védelem a megszállott területnek feltétlenül megtartását célozza. Ezt aránylag gyenge erővel teszi lehetségessé; annál nagyobb csapattestek állanak ott készenlétben, a hol a támadáshoz még szükség van rájuk.

Büszke öntudattal kell minden katonának eltelve lennie s erősen fel kell magában tennie, hogy a megszállott terület egy talpalattnyi részét sem veszíti el.

Az állás védőképességén szüntelenül tovább kell dolgozni. A lövészárkok (a szuronyharcállás), a fedezékek, rókalyukak és futóárkok, a lörések és akadályok folytonos javításra szorulnak. Minél jobbak és tökéletesebbek az állások, annál könnyebb a katonának a védelem. Ezért sohasem szabad a katonának állását teljesen késznek tekintenie. Javításokra bizonyára mindenütt kínálkozik alkalom, a melyek nemcsak a védelmet könnyítik meg tetemesen, de a harcos kényelmét is fokozzák. Ha minden katona lelkiismeretesen teljesíti fölöttesei parancsait, rövidesen olyan állást teremt, mely a támadó ellenségnek áthidalhatatlan akadályokat és nehézségeket okoz s a melyet az nem bir

bevenni. A védőknek ekkor könnyű lesz a védelmet erőteljesen folytatni, s a támadó ellenségnek mérhetetlen veszteségeket okozni. A támadás megismétléséhez is hosszú időre kedvét veszti.

Az állást parancs nélkül semmi körülmények között sem szabad az ellenségnek átengedni. A katona gondoljon mindig arra, mily rettenetes veszteségekkel és fáradsalmakkal jár a visszavonulás. Az új védelmi állásban pedig előről kell kezdeni az állás kiépítését a szükséges akadályokkal s mindazon munkákkal, a melyekre a védekezéshez feltétlenül szükségünk van. S hetek, sőt hónapok munkája hiábavaló volt s a diadalmaskodó ellenség kezére esett. Már ez okból sem szabad a katonának keserves verejtékkel megépített állását az ellenségnek átengednie.

Az őrszolgálat és biztosítás fontosságát már érintettük volt. Az állóharcban még nagyobb jelentőségűek.

Különösen éjnek idején tarthatunk gyakran ellenséges rajtaütéstől. Az ellenség közeledtének azonban a fülelő őrök, őrszemek és tábori őrségek figyelmét sohasem szabad elkerülnie. Nem szabad megengednünk, hogy az ellenségnek a meglepetés sikerüljön, sőt őt kell saját éberségünkkel és azonnali erős ellenállással meglepnünk. Vitéz katonáink elszánt és helyes magatartása ily ellenséges vállalkozásokat már csirájában elfojt és lehetetlenné tesz.

A védelem **feltételei** tehát: az őrszolgálat és biztosítás szigorú és pontos teljesítése, az állásnak lehető legalaposabb kiépítése a lörések helyes elhelyezésével, széles akadályok és — bátor szív minden védő kebelében. Ha mindez megvan, ám próbáljon az ellenség állásunkba behatolni. Fegyvereink hamarosan megmutatják neki, merre van az út hátrafelé.

Példák:

Igen heves tűzérési tűz után, mely az akadályokat legnagyobbbrészt elseperte, egy olasz zászlóalj Selztől északkeletre rohamra ment állásaink ellen s azokba be is hatolt. E rendkívül válságos pillanatban Horváth Antal, a 47. gyalogezred 4. századának szakaszvezetője összeszedte a közelében lévő legényeket és — élükön — az ellenségre vetette magát. E haláltmegvető példán fellelkesülve a katonák az olaszokat gyilkos kézitusa után az állásokból kiverték. Arany vitézségi érem.

Ištók Franjo, a 16. gyalogezred 5. századának szakaszvezető címzetes őrmestere a Duninów melletti ütközetben egyik orosz áttörés alkalmával, a mikor szakaszát a túlerőben levő ellenség oldalba és hátba kapta, a leghevesebb ellenséges tűzérési tűzben hosszabb ideig helyt állott s ezáltal saját arevonalunk felgöngyöltését megakadályozta. Már bekerítve, szuronyával utat vágott magának az oroszokon keresztül, majd saját ellentámadásra induló tartalékjainkhoz szegődött, s azokkal sikerült a régi állásokat visszafoglalnia. Ezzel nagy része volt az aznapi sikerben. Arany vitézségi érem.

Felderítés, biztosítás és összekötés.

Minden parancsnokra nézve legnagyobb fontossággal bír, hogy tudja, hol áll és milyen erős az ellenség s hogy mi történik tőle jobbra és balra. Mig e körülmények nincsenek felderítve, legtöbbnyire igen nehéz megfelelő intézkedést tenni. A csapat biztosításának is fel nem derített körülmények között jóval nagyobbak kell lennie.

A felderítést, biztosítást és összekötést járőrök végzik. **A járőrszolgálat nehéz, de becsülettel jár.** Minden

járőrbe beosztott katona meg lehet győződve, hogy parancsnoka teljes bizalmát bírja, mert csak megbízható, vitéz és ügyes legényekre bizzák e szolgálatot.

A járőrszolgálatban a katonának alkalma van arra, hogy különösen kitüntesse magát. Akár azzal, hogy parancsnokának az ellenségről szerzett helyes és gyors jelentéseivel az intézkedéshez szükséges adatokat szolgáltatja, akár azzal, hogy végletekig fokozott éberséggel saját csapatának szárnyát és hátát biztosítja vagy rövid idő alatt csapatának a jobbra vagy balra álló szakaszokkal összeköttetést teremt; tevékenysége mindez esetekben parancsnokára nézve rendkívül fontos lesz és bizonyára elismerésre tarthat számot.

A járőrszolgálatban a katonának csak a parancsnokától kapott **feladatra** szabad gondolnia. Szem előtt kell tartania, hogy igen sok függ **jelentései helyességétől**. Ezeknek tehát minden körülmények között a valóságnak meg kell felelniök. Csak azt szabad elhinnie, a mit saját szemével látott. Másoktól kapott adatokat nem szabad feltétlenül megbízhatóaknak tekintenie. Különösen a lakosság adatai gyakran helytelenek és ezért óvatosan kell azokat továbbadni. A lelkiismeretes katona parancsnokának mindig megjelenti, hogy híret saját maga látta-e vagy hallomásból tudja-e és kitől. **A katonának tehát mindig szigorúan az igazsághoz kell ragaszkodnia.**

A jobbra és balra levő szakaszokkal az **összeköttetést** mindenkor fenn kell tartani. Egyébként ugyanis az ellenség nagyon könnyen oldalba vagy hátba kaphatja a mi csapatainkat. Ebből az összekötő és biztosító járőrök feladatának fontossága világosan kitűnik. A csapat, akár menetel, akár pihen, a kiküldött járőrök figyelmére és megbízhatóságára épít. Ezért a derék katona minden esetben

különös kitüntetésnek veszi, ha parancsnoka e szolgálatra kiszemeli, a mely egész férfit követel.

Példák:

Drobec Marin, a 78. gyalogezred 14. századának tartalékos zászlósa mint tábori őrségparancsnok Woronánál állását az ellenséges gyalogság rendkívül heves tüzelése ellenére sem hagyta el és szívós, félelmet nem ismerő kitartásával nagyobb orosz erők további előnyomulását zászlóalja hadállása ellen megakadályozta. Néhány nappal később ugyanaz a zászlós a Krasna melletti ütközetben, a midőn észrevette, hogy egy ellenséges fél század fedett helyen gyülekezik s onnét a zászlós századát oldalba akarja támadni, szakaszát saját elhatározásából gyorsan támadásra vitte s erélyes rohamával az oroszok támadását nemcsak megghiúsította, de az ellenséges harcosok többségét el is fogta. Arany vitézségi érem.

Juhász Kálmánt, a m. kir. 30. honvédgyalogezred szakaszvezetőjét 14 közvitézzel hirszerző járőrbe küldték az ellenséges vonal mögé, azzal a megbizással, hogy az ellenséget lehetőleg felriassza s a felderítést kiegészítse. Bár az ellenség nagyon éber volt, csellel sikerült az orosz vonal mögé kerülnie. Ott nagy ellenséges haderőket állapított meg, észrevette köztük a tűzértségünk tüze következtében beállott fejvesztett ijedelmet, azt nagy lélekjelenléttel kihasználta és tüztámadást indított. Rövidesen, több oldalról megtámadva, kézitusára került a sor. A nagy tülerő ellen legnagyobb bátorsággal védekezett, miközben rakétákat és gyújtótesteket is dobott az oroszok közé. Az ellenségnél ezáltal beállott zavart arra használta fel, hogy egy üres orosz állásba menjen vissza. Másnap értékes hírekkel tért vissza csapattestéhez. Arany vitézségi érem.

A Polazzo-szakaszon az ellenség az úgynevezett holt falat akadályaink előtt nagyon megerősítette s ott mindig ellenséges gyülekezések voltak észlelhetők. A viszonyok felderítésére több járőrt küldtünk az ellenséges vonal mögé.

E járőrök egyikéhez beosztott Fiss Mihály, a II/45. zászlóalj közlegénye járőre élén oly ügyesen kúszott előre, hogy végül is sikerült neki a fal mögé jutnia. Ott két olasz század s egy gépfegyveroszttag állott. A legközelebb álló olaszokat Fiss gyalogos és Kordan káplár, járőrparancsnok lelőtték, azután egy kőrakás mögött fedezték magukat. Ugyanabban a pillanatban ott, a hol a járőr az imént tartózkodott volt, egy gránát robbant fel. A felderítés teljes sikerrel járt. Első osztályú ezüst vitézségi érem.

Egészségápolás.

A betegségek faja és száma a háborúban mindig nagyobb, mint béke idején. Ez annak következménye, hogy nagy embertömegek kis térségen vannak összezsúfolva, valamint azon körülményeké, a melyek között élnek.

A leggyakoribb és legveszedelmesebb betegségek a kolera, a hagymáz, a himlő és a vérhas. Rendkívül gyorsan terjednek és az emberek ezreit pusztítják el, ha járványvá nőnek.

A kolera, hagymáz és himlő leküzdésének leghatékonyabb és legjobb eredményű ellenszere az oltás. Ennek minden katonának alá kell magát vetnie. Vérhas ellen eddig még nincs oltás.

Ámde az oltás egyedül még semmikép sem nyújt teljesen biztos védelmet megbetegedés ellen. A katonának

bizonyos szabályokat kell betartania és azok szerint kell élnie.

Minden betegség elleni védekezés alapfeltétele a test **(különösen a kezek!!)**, azután a szállások, a lövész-árkok és az illemhelyek lehetőleg **nagy tisztasága**. Ezeket a legnagyobb lelkiismeretességgel kell tisztán tartani, hogy a betegségek fellépését csökkentsük. Eretlen gyümölcsöt és rossz vizet nem szabad fogyasztani. A katona kezével eszik. Így a legkönnyebben juthatnak a halálos betegségek csirái a testbe. Ezért kezünket minél gyakrabban meg kell mosnunk! Némi jóakarattal erre mindig módot találhatunk.

A lábak ápolása a katonára, különösen a bakára legnagyobb fontossággal bír. Gyakran kell azokat mosni, hogy az izzadást megakadályozzuk. A kapeát úgy kell felrakni, hogy ne képezzen ráncot. A ránc feldörzsöli, feltöri a lábat. A katona képtelen lesz gyalogolni. A cipőnek lábhozállónak kell lennie; se szűk, se bő ne legyen. Mert másként fájdalmas hólyagok képződnek, melyek a katonát hosszabb ideig képtelenné teszik a gyaloglásra.

A katona, valahányszor alkalma nyílik, tisztálkodjék a **férgektől**. A bőr viszketése még elviselhető. De sokkal veszélyesebb a kiütéses hagymáz átvitele ruhatetű által. E betegség gyakorta halálos.

A katona óvakodjék a könnyelmű nőszemélyekkel való nemi érintkezéstől. Az arevonál mögött lebzselő céda nők, parasztasszonyok és pincérleányok majdnem kivétel nélkül betegek s rettenetes betegségük mérgét átviszik a katona egészséges testére. Minden megfertőzött katona büntetést érdemel, mert csak az ő hibája, ha megbetegszik.

Gyakran csak látszólag gyógyultan tér vissza hazájába, a hol felesége vagy menyasszonya szívélyesen üdvözlik. A

boldogtalan már feledi betegségét, noha az alattomosan él tovább vérében s nejjére és ártatlan gyermekeire viszi azt át. Így családját a legnagyobb szerencsétlenségbe dönti.

Katonák! Gondoljatok mindig családotokra vagy arra, a kivel majdan családot akartok alapítani. Az államnak egészséges gyermekekre van szüksége, a kiknek később acélos katonákká és erőteljes anyákká kell lenniök.

A legfontosabb hadicikkelyek.

A háborús cikkelyek törvények. A katonai büntető-törvénykönyv legfontosabb határozmányait tartalmazzák, a melyeket minden katonának ismernie kell. Tudnia kell azt is, hogy a háborús cikkelyekben megnevezett **büntetteket a legsúlyosabb büntetésekkel, legtöbbször halállal büntetik.**

A tisztességesen gondolkodó katona sohasem feledi szent esküjét és sohasem jó kísértésbe, hogy büntényt kövessen el. Édes szüleire és családjára gondolva mindenkor a hűség katonakötelesség útját fogja követni. Maradatok ezen az úton; becsülethez és dicsőséghez vezet, a katona és férfi legszentebb javaihoz.

A szökés.

A ki csapatját azzal a szándékkal hagyja el, hogy oda nem tér többé vissza, a szökés büntettét követi el. Szégyenletes neve: **katonaszökevény.** A szökevényre **a kötél általi halálbüntetés vár.** Ha az ellenséghez szökök át,

hazájába világeletemben sem térhet többé vissza. Többnyire azonban az ellenség sem tűri a szökevényt, mert megveti. A békekötés után országa határára toloncoltatja, a hol azután saját határőrei fogják el a szökött katonát. Így tehát nem kerülheti el megérdemelt büntetését.

Ámde az elkövetett büntett nem csak a szökevényt magát, hanem hozzátartozóit is a legsúlyosabban éri. Az állami segílyt, a melyben mindedig részesültek, azonnal elveszítik. Bajba, nyomorúságba jutnak. Nevét, melyet becsülettel viseltek ősei, közlik községi előljáróságával s mindenki újjal mutat a becstelen katona hozzátartozóira. Házát, földjét és egyéb vagyonát az állam elkobozza. Családja koldusbotra kerül, egyedül marad, megvetik és kerülük! Ezek a kötelességéről megfélelkező katona szökésének következményei.

Az öncsonkítás.

Az a katona, a ki testének csonkításával vagy valamely betegség szándékos megszerzésével magát az ellenség előtti szolgálat alól kivonja, **az öncsonkítás büntettét** követi el.

Ezt a büntettet rögtönítélő bíróság **golyó vagy kötél általi halállal** bünteti.

Az öncsonkítót, még akkor is, ha belátható időn belül megint szolgálatra alkalmassá válhatik, **10 évig terjedhető börtönbüntetéssel** sujtják.

S milyen jövő vár a katonára, ha elszenvedett büntetése után kiszabadul? Elete legszebb éveit börtönfalak között töltötte el. Mint nyomorék és beteg ember hagyja el börtönét. Senki sem ad neki munkát, mert a gonosztevőt mindenki kerüli. Mindenki terhére válik s végül nyomoru-

ságosan pusztul el. Naponta szánja és bánja meggondolatlan cselekedetét, melynek elrettentő következményeit mind a sírig magával hordozza. Szégyen az osztályrésze úgy neki, mint családjának.

A gyávaság.

A katonának az ellenséggel szemben mindig a legnagyobb ellenállást kell kifejtenie; sohasem szabad személyes veszély elől kibujnia. A ki e parancsok ellen vét vagy csak szavakkal avagy jelekkel bátortalanságot tanusít, gyávaság büntetést követi el.

A gyávaságot golyó általi halállal büntetik. Bizonyos körülmények között minden parancsnok a gyáva katonát saját csapata előtt köteles azonnal lelőni.

Ezért a katona sohase hagyja el helyét parancs nélkül. Az ütközetben sem visszamaradnia sem elrejtőznie vagy visszaszaladnia nem szabad, mert mindez esetekben a gyávaság büntetében vétkes és életét játszotta el.

A gyávaság a harcos egyik leggyalázatosabb büntette. Ezt az osztrák-magyar katonának nem szabad ismernie!

A kötelességmulasztás az őrszolgálatban.

A hidaknál, alagutaknál, gyári telepeknél, pénztáraknál stb. felállított katona és a fülelő őrség szolgálatát végző vagy a táborig őrségen álló gyalogos őrszolgálatot teljesít.

A katonát az őrszolgálatában teljesítendő kötelességeiről mindenkor pontosan kioktatják. Ha valamivel nincsen tiszt-

tában, előjárójától felvilágosítást kell kérnie. Ez nem szégyen s a katona bátran megteheti.

Az őrszolgálatban levő katonának nem szabad elaludnia, ébernek kell lennie s a kapott parancsok szerint kell cselekednie. Az őrszolgálatban tanúsított minden hanyagság **büntett** s a háborúban, ha kárt okozott, **golyó általi halállal** büntetetik. Az őrszolgálatban elkövetett kisebb kötelességmulasztásra **5—10 évig terjedhető börtönbüntetés** van szabva.

Az őrszolgálatban elkövetett kötelességmulasztások gyakran a legsúlyosabb következményekkel járnak a csapatokra. A katonának tehát mindig azt kell szem előtt tartania, hogy hanyagsága bajtársait és hazáját is veszélybe sodorhatja, saját magára pedig golyó általi halállal jár.

Bátran le kell küzdenie minden fáradságot s arra kell gondolnia, hogy leváltás után a jól megérdemelt pihenésre térhet.

Kitüntetések.

Minden osztrák-magyar állampolgár kötelessége a császár és király hívására családját és hivatását elhagyni és a zászlókhöz sietni. Csak ha az ellenséget legyőztük, térhet vissza családjához és békés foglalkozásához.

A hare az ellenség ellen tehát állampolgári kötelesség; ezért jutalmazást követelni nem szabad.

Ő Felsege mégis elrendelni kegyeskedett, hogy kiválóan bátor katonák „**vitéségi érmet**“ kapjanak.

A vitéz katona arany, 1. és 2. osztályú ezüst és bronz vitézségi érmet kaphat. Ez érmekkel többször is ki lehet tüntetni ugyanazt a katonát.

A vitézségi érdemmel való kitüntetés **életfogytig tartó havi pénzjárulékkal** van egybekötve, a mely a katonának különösen öreg korában esik jól.

Ez a járulék:

az arany vitézségi érem után	havonta	K 30.--
„ 1. oszt. ezüst vitézségi érem után	„ „	15.—
„ 2. „ „ „ „ „ „	„ „	7.50

A bronz vitézségi érem nincs pénzjárulékkal összekötve. Szintúgy egy katonának többször adott érem is csak egyszeri járulékkal jár.

A harcosnak adományozott vitézségi érdem **Ő Felsége a császár és király kegyének és elismerésének látható jelei.** A tulajdonos büszkeségére válnak s őt mindenki előtt különösen bátor és kötelességtudó katonának tüntetik fel, a ki az ellenségnek mindenkor félelem nélkül tekintett szemébe s a hazának nagy szolgálatot teljesített. Tisztelettel övezzük s elismeréssel és hálával adózunk neki.

Minden katonának feltétlenül arra kell törekednie, hogy becsületes kötelességteljesítéssel kitüntetésre méltóvá váljék. A katonának erre mindig alkalma nyílik. **A vitézségi érem drága emléke marad a nagy háború nehéz napjaiból.**

Reisser Kristóf fiaí nyomdájából, Bécs V.